

A Debreceni Ítéltábla, mint harmadfokú bíróság a Debrecenben, 2019. június 20. napján tartott nyilvános ülés alapján meghozta a következő

í t é l e t e t:

A kiskorú veszélyeztetésének büntette és más bűncselekmények miatt ... és társai ellen indított büntetőügyben a Nyíregyházi Törvényszék, mint másodfokú bíróság 2019. március 5. napján kihirdetett 1.Bf.694/2018/7. számú ítéletének a fellebbezéssel érintett III. r. vádlottra vonatkozó részét megváltoztatja az alábbiak szerint:

E vádlott bűnösségét 2 rendbeli kényszermunka büntetében (Btk. 193. § (1), (2) bekezdés a) és c) pont) is megállapítja.

Egyebekben a másodfokú bíróság határozatának a jelzett részét helybenhagyja.

A harmadfokú eljárásban 30.540,- (harmincezer-ötszáznegyven) Ft III. r. vádlottat terhelő büntügyi költség merült fel.

III. r. vádlott személyazonosító igazolvány száma:

I n d o k o l á s

A Nyíregyházi Törvényszéken kiskorú veszélyeztetésének büntette és más bűncselekmények miatt ... és társai ellen 1.Bf.694/2018. szám alatt folyamatban volt büntetőeljárás ... I. r. és ... II. r. vádlottakra 2019. március 5. napján jogerősen befejeződött.

A Mátészalkai Járásbíróság 2018. szeptember 20. napján meghozott 11.B.106/2016/55. számú ítéletével ... III. r. vádlottat bűnösnek mondta ki a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 208. § (1) bekezdése szerint 2 rb. kiskorú veszélyeztetésének büntetében, továbbá a Btk. 164. § (1) bekezdése és (2) bekezdése figyelembevételével 2 rb. folytatólagosan elkövetett testi sértés vétségében.

Ezért halmazati büntetésül 1 év szabadságvesztésre, míg mellékbüntetésül 2 év közügyektől eltiltásra ítélte. Kimondta, hogy a szabadságvesztést börtönben kell végrehajtani. Rögzítette, hogy a III. r. vádlott a szabadságvesztés végrehajtása során feltételes szabadságra a szabadságvesztés kétharmad részének, de legkevesebb 3 hónapnak a kitöltését követő napon bocsátható.

A III. r. vádlottat kötelezte 156.950,- Ft büntügyi költség megfizetésére, 90.210,- Ft büntügyi költség vonatkozásában pedig egyetemleges kötelezést határozott meg.

Ugyanakkor 2 rb. kiskorú veszélyeztetésének büntette (Btk. 208. § (1) bekezdés) miatt emelt vád alól felmentette.

A Nyíregyházi Törvényszék 2019. március 5. napján kihirdetett 1.Bf.694/2018/7. számú ítéletével ... III. r. vádlottat az ellene további 2 rb. kiskorú veszélyeztetésének büntette (Btk. 208. § (1) bekezdése) miatt emelt vád alól is felmentette. A bűnügyi költség körében az egyetemleges kötelezést pontosította a törvényszék.

A másodfokon eljáró Nyíregyházi Törvényszék 2019. március 5. napján hozott 1.Bf.694/2018/7. számú ítélete ellen a kihirdetését követően az ügyész ... III. r. vádlott terhére, 2 rb. kiskorú veszélyeztetése büntette miatt emelt vád alóli felmentése folytán, bűnösségének megállapítása és büntetésének súlyosítása végett fellebbezett. A III. r. vádlott védője tudomásul vette az érdemi határozatot, a III. r. vádlott a kézbesítést követően nem élt jogorvoslattal.

A 2018. július 1 napjától hatályos a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 868. §-a (1) bekezdése szerint a törvény rendelkezéseit a hatálybalépésekor folyamatban lévő büntetőeljárásokban is alkalmazni kell. A 870. § (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a törvény hatálybalépésekor folyamatban lévő büntetőeljárásban az azt megelőzően, a korábbi jogszabály szerint végzett eljárási cselekmény akkor is érvényes, ha azt e törvény másként szabályozza.

A fellebbviteli főügyészség a bejelentett ügyészi fellebbezést módosítással tartotta fenn, és a következőket fejtette ki átiratában:

Az elsőfokú bíróság által 2 rb. kiskorú veszélyeztetésének büntette miatt is elítélt ... III. r. vádlottat a másodfokú bíróság e bűncselekmények vádja alól felmentette. A Be. 615. § (1) bekezdése és (2) bekezdésének b) pont I. fordulata értelmében a másodfokú bíróság az elsőfokú bírósággal ellentétes döntést hozott.

Az ügyész által bejelentett fellebbezés így joghatályos, mely alapján helye van a harmadfokú eljárásnak.

Az elsőfokú bíróság az ügyfelderítési kötelezettségének eleget tett és a beszerzett bizonyítékok teljes körű, elemző, részletes indokolást tartalmazó értékelésével döntően megalapozott tényállást állapított meg.

A másodfokú bíróság alapos indokra hivatkozva mellőzte a bizonyítékok köréből azon két tanú vallomását, akiknek a kihallgatására a törvényi előfeltételek hiányában került sor az elsőfokú eljárásban. Ezen túlmenően, mind az elsőfokú, mind a másodfokú bíróság az eljárás idején hatályos büntetőeljárási törvény szabályait betartotta.

A másodfokú bíróság az ítélet részbeni megalapozatlanságát- mely a tényállás hiányosságaira és a rendelkező részben ... III. r. vádlott személyi adatainak hiányára volt visszavezethető - a Be. 593. § (1) bekezdésének a) pontjában biztosított jogkörében eljárva az elsőfokú bíróság által lefolytatott bizonyítást érintő ügyiratok tartalma és ténybeli következtetés útján megfelelően egészítette ki és helyesbítette. A másodfokú bíróság korrekciójával a tényállás megalapozottá vált, és a harmadfokú eljárásban is irányadónak tekintendő a Be. 619. § (1) bekezdésében foglaltakra figyelemmel. E tényállásból okszerű ... III. r. vádlott bűnösségére vont következtetés, cselekményének jogi minősítése azonban részben téves.

Helytálló indokokra hivatkozva foglalt állást a másodfokú bíróság abban, hogy ... III. r. vádlott nem lehet a kiskorú veszélyeztetése büntettének elkövetője. Az irányadó tényállásban foglalt magatartásával ugyanakkor a 2 rb. folytatólagosan elkövetett testi sértés vétségén túl megvalósította a 2 rb. kényszermunka büntetést is (Btk. 193. § (1) bekezdése, (2) bekezdésének a) és c) pontja).

A Btk. 193. § (1) bekezdése szerint, aki mást annak kiszolgáltatott helyzetét kihasználva, illetve erőszakkal vagy fenyegetéssel munkavégzésre kényszerít, bűntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. A (2) bekezdés a) és c) pontja szerint a büntetés 2 évtől 8 évig terjedő szabadságvesztés, ha a kényszerszolgálatát a sértett sanyargatásával, vagy tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére követik el.

A kényszerszolgálat büntette a 2012. évi C. törvény hatálybalépésétől, azaz 2013. július 1. napjától büntetendő önálló bűncselekményként.

A megalapozott tényállás szerint ... I. r. vádlott, a két kiskorú sértett édesapja a bűncselekmény elkövetésének időszakában munkavégzés miatt csak ritkán, havonta 2-3 napra járt haza. Élettársa, ... II. r. vádlott a sértetteket mostohagyermekként kezelte, a háztartásba befogadott ... III. r. vádlottal együtt kiszolgáltatott helyzetüket kihasználta. Minden házimunkát kiskorú ...-kal és kiskorú ...-val végeztették el. A tüzeléshez a fát kiskorú ... vágta fel és kiskorú ... hordta azt be a házba. A kertet is teljes egészében neki kellett megművelni, ezért nyáron kora hajnalban kellett felkelniük, a kertben locsolni, kapálni, gyomlálni kellett még a tűző napon is, a házba csak este mehettek be. Ha nem végezték el a II. és III. r. vádlottak által kiadott házimunkát, akkor a II. és III. r. vádlott rendszeresen, durván bántalmazta őket, a III. r. vádlott ököllel is megütötte és rugdosta is őket.

Kiskorú ... és kiskorú ... életét alapvetően a II. és III. r. vádlottaktól való fenyegetettség érzése határozta meg. Kirívóan megalázó, esetenként embertelen körülményeket kényszerítettek rájuk, sanyargatták őket. Nem használhatták a fürdőszobát és a WC-t sem, egy vödörbe kellett a dolgukat elvégezni. Gyakran fáztak, egy felfújható matracon aludtak egy vékony takaróval a fűtetlen ebédlőben a földön. Nem kaptak elegendő ételt, időnként éheztek, a többi családtaggal együtt nem ülhetek az asztalhoz, állva, a falhoz fordulva kellett enniük, nem is nézhették, hogy a többiek mit esznek.

A III. r. vádlott oly módon is megalázta több esetben őket, hogy önkielégítést végzett, a spermáját kenyérre kente, vagy a főzelékbe tette, és azt kellett megenniük. Olyan is volt, hogy levizelte a főtt krumplit és azt etette meg a gyermekekkel.

Hosszabb időn át tartó kiszolgáltatottságuk nemcsak egzisztenciális, hanem személyi jellegű is volt a sértetteknek. Nem volt lehetőségük ebből a helyzetből kitörni, érdekérvényesítő képességük hiányában többszörösen is kifogásolható életkörülményeik ellenére kénytelenek voltak a II. r. és III. r. vádlottak fennhatósága alatt maradni és végezni a számukra kiadott munkát.

A bűnösségi kör bővülése a III. r. vádlottal szemben új, súlyosabb, halmazati büntetés kiszabását teszi szükségessé. A büntetés kiszabásánál a 7 éves középmérték az irányadó. A III. r. vádlott terhére megállapítani indítványozott emberi szabadság elleni bűncselekmények konkrét tárgyi súlya a feltárt enyhítő és súlyosító körülményekre figyelemmel a kiszabott büntetés lényeges súlyosítását indokolja.

A kifejtettekre tekintettel a fellebbviteli főügyészség indítványozta, hogy az ítélet tábla a Be. 620. § (1) bekezdése szerint tartandó nyilvános ülésen a törvényszék ítéletét ... III. r. vádlott tekintetében a Be. 624. §-a alapján változtassa meg, a vádlottat mondja ki bűnösnek további 2 rendbeli tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére, a sértett sanyargatásával elkövetett kényszerszolgálat büntetéseben (Btk. 193. § (1) bekezdése és (2) bekezdésének a) és c) pontja). A vele szemben kiszabott szabadságvesztés büntetést a halmazati büntetés kiszabás szabályai szerint számottevően súlyosítsa, annak mértékéhez igazodóan súlyosítsa a közügyektől eltiltás

mellékbüntetés tartamát, és kötelezze az eljárás során felmerült bünyügyi költség megfizetésére. Egyebekben a III. r. vádlott vonatkozásában hagyja helyben az ítéletet.

III.

Elöljáróban szükséges rámutatni arra, hogy a 2018. július 1. napján hatályba lépett 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról (a továbbiakban: Be.) 868. §-a (1) bekezdése felhívásával e törvény rendelkezéseit a 868 §-876. §-ban meghatározott eltérésekkel a hatálybalépésekor folyamatban lévő büntető eljárásokban is alkalmazni kell, illetőleg a 870. § (1) bekezdése értelmében e törvény hatálybalépésekor folyamatban lévő büntetőeljárásban az ezt megelőzően, a korábbi jogszabály szerint végzett eljárási cselekmény akkor is érvényes, ha ezt e törvény másként szabályozza.

Az ítéletőábla az ügyben a Be. 620. §-a (1) bekezdése alapján nyilvános ülés tűzött ki.

A harmadfokú bíróság elsődlegesen azt vizsgálta, hogy az előterjesztett jogorvoslat joghatályos-e, a másodfellebbezés benyújtásának törvényes feltételei fennálltak-e.

A Be. 615. § (1) bekezdése értelmében a másodfokú bíróság ítélete ellen fellebbezésnek van helye a harmadfokú bírósághoz, a másodfokú bíróságnak az elsőfokú bíróságéval ellentétes döntése esetén. A (2) bekezdés b) pontja szerint ellentétes a döntés, ha a másodfokú bíróság az első fokon elítélt vádlottat felmentette, vagy vele szemben a büntetőeljárást megszüntette.

A harmadfokú bírósági eljárás szabályait a Kúria 1. BK véleménye B/II. szám alatt értelmezi.

Úgy foglalt állást, hogy a büntetőeljárás törvény nem fellebbezési okot, hanem egy olyan eljárásjogi helyzetet szabályoz, amelynek bekövetkezése esetén a harmadfokú eljárás lehetősége biztosított.

Véleményében kizártnak tartotta azonban a fellebbezés lehetőségét akkor, amikor a másodfokú bíróság az első fokon felmentett vádlott esetében az eljárást megszünteti, vagy a megszüntetett eljárás esetén a vádlottat - a kényszergyógykezelés elrendelésétől eltekintve - felmenti, mert ezekben az esetekben eltérő okból ugyan, de tartalmilag nem kerül sor bűnösség megállapítására. Leszögezte azt is, hogy nyilvánvalóan nincs helye a harmadfokú eljárásnak, ha a másodfokú bíróság üggyöntő határozata nem tartalmaz a bűnösség körében eltérő rendelkezést.

Értelemszerűen nincs helye a harmadfokú eljárásnak, ha a vád tárgyává tett tények teljes körű értékelése mellett az elsőfokú bíróság ítéletének felmentő rendelkezése minősítésbeli tévedésen alapszik - pl. az alaki halmazat látszólagosságát megállapítva a cselekmény egységes minősítése helyett felment, - a másodfokú bíróság pedig - valóságos alaki halmazat megállapítását látva szükségesnek - a cselekmény törvényes minősítése helyett bűnösséget állapít meg abban a körben, amelyben az elsőfokú bíróság felmentő rendelkezést hozott.

A csupán a jogi minősítés körébe tartozó eltérő jogi értékelés a harmadfokú eljárás lefolytatását nem alapozza meg (Debreceni Ítéletőábla Bf.I.553/2014/48. szám).

Nem nyújt alapot a harmadfokú eljárás lefolytatására, ha az elsőfokú bíróság ítéletének felmentő rendelkezése a vád tárgyává tett tények teljes körű értékelése mellett minősítésbeli tévedés alapszik, ehhez képest a másodfokú bíróság a cselekmény törvényes minősítése helyett bűnösséget állapít meg abban a körben, amelyben az elsőfokú bíróság felmentő rendelkezést hozott (EBD2012. B. 15.).

A másodfellebbezés lehetőségét az nyitja meg, ha a másodfokú ítélet folytán a bűnösség köre megváltozik (BH2014. 44.).

A Be. 615. § (3) bekezdése rögzíti, hogy a fellebbezés sérelmezheti

a) az ellentétes döntést, illetve

b) kizárólag a másodfokú bíróság ítéletének azon rendelkezését vagy részét, amelyet az elsőfokú bíróság ítéletének az ellentétes döntéssel összefüggő felülbírálata eredményezett.

(5) A másodfokú bíróság ítéletének a (3) bekezdésben meghatározottakon kívüli rendelkezése, illetve része ellen nincs helye fellebbezésnek.

A fentiekből következően a bejelentett ügyészi másodfellebbezés joghatályos. (BEH2018. B. 27. II. rész).

IV.

A felülbírálat kapcsán az ítélőtábla a következőket emeli ki:

A Be. 618. § (1) bekezdése szerint a harmadfokú bíróság

a) a másodfokú bíróság ítéletének

aa) a fellebbezéssel sérelmezett ellentétes döntését

ab) azon rendelkezését, illetve részét, amelyet az elsőfokú bíróság ítéletének a sérelmezett ellentétes döntéssel összefüggő felülbírálata eredményezett, és

b) az elsőfokú és a másodfokú bírósági eljárást arra tekintet nélkül bírálja felül, hogy ki, milyen okból fellebbezett.

(2) A harmadfokú bíróság hivatalból dönt az egyszerűsített felülvizsgálat tárgyát képező kérdésekben, valamint a szülői felügyeleti jogra és a polgári jogi igényekre vonatkozó rendelkezésekről is.

(3) Ha a harmadfokú bíróság a 615. § (3) bekezdése szerinti fellebbezést alaposnak találja, az ítélet fellebbezéssel nem érintett része tekintetében is felülbírálja

a) az 590. § (5) bekezdés a) - c) pontjában meghatározottakat,

b) az 590. § (5) bekezdés d) pontjában meghatározottakat is, ha a 615. § (3) bekezdés b) pontja szerinti fellebbezés a büntetés kiszabására vagy intézkedés alkalmazására vonatkozó rendelkezésen kívüli rendelkezést sérelmezett és a bűnösség megállapítására, illetve a bűncselekmény minősítésére vonatkozó rendelkezést megváltoztatja.

(4) Nem bírálható felül az ítéletnek az a felmentő vagy eljárást megszüntető rendelkezése, amely ellen nem fellebbeztek.

A Be. 590. § (5) bekezdése kimondja, hogy a másodfokú bíróság a (3) bekezdésben (korlátozott fellebbezés) és a (4) bekezdésben (több bűncselekmény) meghatározott esetben az ítélet fellebbezéssel nem érintett része tekintetében is felülbírálja

a) az elsőfokú bírósági eljárást, és ennek során vizsgálni azon eljárási szabályok megtartását, amelyek megsértése esetén a 607. § (1) bekezdése, valamint a 608. § (1) bekezdése alapján az ítéletet hatályon kívül kell helyezni,

b) a bűnösség megállapítására vonatkozó rendelkezést, ha a terheltet fel kell menteni, vagy vele szemben az eljárást meg kell szüntetni,

c) a bűncselekmény minősítésére vonatkozó rendelkezést, továbbá

d) a büntetés kiszabására vagy intézkedés alkalmazására vonatkozó rendelkezést.

Az ítélőtábla megállapította, hogy az elsőfokú bíróság a perrendi szabályok túlnyomó részének megtartásával, míg a másodfokú bíróság a perrendi szabályok maradéktalan betartásával jártak el az

ügyben. Nem történt sem feltétlen, sem olyan jellegű relatív eljárási hiba, amely a harmadfokú érdemi elbírálást kizárná.

V.

A másodfokon eljárt törvényszék az elsőfokú bíróság ítéletét a Be. 590. § (1) bekezdése és (2) bekezdése alapján az azt megelőző eljárással együtt bírálta felül, a fellebbezés elintézése érdekében a Be. 599. §-ának (1) bekezdése felhívásával nyilvános ülést tartott.

A törvényszék megállapította, hogy az elsőfokú bíróság nagyjából az eljárási szabályok megtartásával folytatta le a büntetőeljárást, a cselekmények elbírálásához szükséges bizonyítékokat hiánytalanul felderítette, azok értékelésének eredményeként megalapozott, csaknem hiánytalan tényállást állapított meg, amelyet a törvényszék a Be. 593. § (1) bekezdésének a) pontja és 599. § (2) bekezdésének a) pontja alapján biztosított jogkörében csupán kisebb mértékben pontosított, illetve egészített ki.

Az így kiegészített, pontosított tényállás a másodfokú felülbírálat során irányadó volt (Be. 593. § (3) bekezdése).

Ez a bizonyítékok indokolt mérlegelésével megállapított tényállás összhangban áll az iratok tartalmával, téves ténybeli következtetést nem tartalmaz, ezért azt az ítélet tábla a harmadfokú eljárásban is irányadónak tekintette a Be. 619. § (1) bekezdésének megjelölésével.

VI.

Az ügyészség által a III. r. vádlott terhére, részfelmentése miatt, bűnösségének 2 rb. kényszermunka büntetésében történő megállapítása végett is (Btk. 193. § (1) bekezdése, (2) bekezdés a) és c) pontja), büntetésének súlyosítása érdekében bejelentett fellebbezés alapos.

Az irányadó tényállás alapján a törvényszék ... III. r. vádlottat azért mentette fel a 2 rb. kiskorú veszélyeztetésének büntette (Btk. 208. § (1) bekezdés) miatt emelt vád alól, mert álláspontja szerint a III. r. vádlott nem lehet alanya a kiskorú veszélyeztetése büntetésének.

A törvényszék rámutatott arra, hogy a kiskorú veszélyeztetésének büntetését az a kiskorú nevelésére, felügyeletére vagy gondozására köteles személy követi el, aki e feladatából folyó kötelességét súlyosan megszegi és ezzel a kiskorú testi, értelmi, erkölcsi vagy érzelmi fejlődését veszélyezteti.

A másodfokú bíróság kitért arra, hogy abból, miszerint az I. r. vádlott befogadta az általa és családja által lakott lakásba a fiatal felnőtt ... III. r. vádlottat, és a III. r. vádlott ezt követően életvitelszerűen egy háztartásban élt az I. r. vádlott családjával, így a kiskorú ...val és kiskorú ...kal, jövedelmével hozzájárult a családi költségvetéshez, mindebből nem következik az, hogy megbízást kapott a serdülőkorú gyermekek gondozására vagy nevelésére (értelemszerűen felügyelet ilyen korú gyerekeknél nem jön számításba). Sem ezekkel kapcsolatos megbízására, sem ilyeneknek az elfogadására, illetve ilyen feladatokra való vállalkozására vonatkozó nyilatkozatot nem tett senki az eljárás során.

Mindezért a törvényszék ... III. r. vádlottat a Be. 566. § (1) bekezdésének a) pontja alapján (a cselekmény nem bűncselekmény) felmentette az ellene 2 rb. kiskorú veszélyeztetésének büntette miatt emelt vád alól.

Egyetértett abban a fellebbviteli főügyészszéggel az ítélőtábla, hogy az irányadó tényállásnak kiskorú ... és kiskorú ... dolgoztatásával kapcsolatos része kapcsán a törvényszék nem vizsgálta a III. r. vádlott büntetőjogi felelősségének kérdését.

A Btk. 193. § (1) bekezdése kimondja, hogy aki mást annak kiszolgáltatott helyzetét kihasználva, illetve erőszakkal vagy fenyegetéssel munkavégzésre kényszerít, bűntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A bűntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a kényszerszolgálatot

a) a sértett sanyargatásával,

b) jelentős érdeksérelmet okozva vagy

c) tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére követik el.

A kényszerszolgálat jogi tárgya a szabadság, azon belül is az emberi méltóságból eredően mindenkit megillető önrendelkezési jog. Az Alaptörvény III. cikk (1) bekezdése szerint "senkit nem lehet... szolgálatban tartani".

A bűncselekmény passzív alanya a kiszolgáltatott helyzetű személy, illetve - erőszakkal vagy fenyegetéssel való elkövetés esetén - bárki más. A bűncselekmény akkor is megvalósul, ha a passzív alany nincs megfosztva a személyi szabadságától. A bűncselekmény tettese bárki lehet, így az is tettes, akinek a passzív alany munkájából ténylegesen nem származik haszna. Az elkövetési magatartás a munkavégzésre kényszerítés. A kényszerítés nem más, mint más személynél tevés, nem tevés, vagy valami eltűrésének az előidézése. A munkavégzés rendszeresen végzett tevékenységet jelent. A tényállás alkalmazásában akkor is munkavégzésről lehet szó, ha a sértett egyáltalán nem kap ellenszolgálatot (vagy éppen megfelelő ellenszolgálatot kap), illetve a tevékenység jogszerűtlen vagy egyenesen bűncselekményt képez.

A kényszerszolgálat megállapításának feltétele, az elkövetés módja, azaz hogy másnak a kiszolgáltatott helyzetét kihasználva, erőszakkal, vagy fenyegetéssel menjen végbe.

A kiszolgáltatott helyzet értelmezéséhez a 2011/36/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv 2. cikk (2) bekezdése hívható segítségül: „a kiszolgáltatott helyzet olyan helyzet, amelyben az adott személy tényleges vagy elfogadható választási lehetőség hiányában kénytelen alávetni magát az adott visszaélésnek”.

A bűncselekmény megvalósítására az indokolás szerint az erőszak bármely formája alkalmas, mind az akaratot lenyűgöző, mind pedig az akaratot hajlító. Feltétel azonban vagy az erőszak személy ellen irányuljon, de nem kell közvetlenül alkalmazottnak lennie, azaz dologgal szemben alkalmazott erőszak is alkalmas lehet a bűncselekmény megállapítására, ha az áttevődik a személyre.

A fenyegetés tekintetében a Btk. 459. § (1) bekezdésének 7. pontja az irányadó. A kilátásba helyezett súlyos hátrálynak olyannak kell tehát lennie, amely alkalmas arra, hogy a passzív alanyban komoly félelmet keltsen, így a szabad akaratával ellentétes magatartásra készítse.

A munkára kényszerítés csak szándékos elkövetés esetén büntetendő. A kényszerszolgálat megvalósulása haszonszerzési célzatot nem feltételez.

A kényszerszolgálat súlyosabban minősített esete, ha azt a sértett sanyargatásával, jelentős érdeksérelmet okozva, vagy tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére követik el.

A sértett sanyargatásával való elkövetésen e tényállás vonatkozásában - a személyi szabadság megsértése tekintetében kialakult bírói gyakorlat (BH1988. 20., BH2003. 442.) megfelelő alkalmazásával - minden olyan testi vagy lelki ráhatást kell érteni, mely meghaladja a munkára kényszerítéssel általában együtt járó fizikai vagy pszichikai ártalmat. Ennek körébe sorolható, pl. ha a sértettet embertelen körülmények között dolgoztatják, nélkülözésnek teszik ki, megalázzák vagy rettegésben tartják.

Az érdeksérelem jelentős fokát objektíve (de az adott sértett körülményeire konkretizálva) kell vizsgálni, annak megítélésénél azonban a sértett szubjektív érzékenységének nem lehet szerepe. A fenyegetés fogalmi körében kilátásba helyezett súlyos hátrányt nem lehet a jelentős érdeksérelem körében értékelni.

A tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére való elkövetés külön magyarázatot nem igényel.

Az ítéletábra egyetértett abban a fellebbviteli főügyészszéssel, hogy kiskorú ... és kiskorú ... sértettek kiszolgáltatott helyzetben voltak. Az édesapjuk ... I. r. vádlott a bűncselekmény elkövetésének időszakában munkavégzés miatt csak ritkán, havonta 2-3 napra járt haza. Élettársa, ... II. r. vádlott a sértetteket mostohagyermekként kezelte, a gyerekekre rendszeresen panaszkodott telefonon ... I. r. vádlottnak hazatérése előtt. ... I. r. vádlott a ... II. r. vádlott által elmondottakat elhitte, azokat nem ellenőrizte, a saját gyerekei mellett nem állt ki. Valamennyi esetben, amikor hazaért, a saját gyermekeit veréssel büntette. Ilyenkor, amikor a gyerekeit a szobában bántalmazta, a zenét felhangosította, hogy mások ne hallják a két gyerek sírását. Az I. r. vádlott nem, hogy nem védte meg a saját gyermekeit a II. és III. r. vádlottaktól, hanem önmaga is hitelt adva II. r. vádlott szavainak veréssel büntette őket.

Az I. és II. r. vádlottak a lakóhelyül szolgáló családi ház három szobáját úgy használták, hogy egyik szobában ... II. r. vádlott aludt felváltva ... I. r. és ... III. r. vádlottakkal. Amikor ... I. r. vádlott otthon volt, akkor ő, amikor távol volt, akkor ... III. r. vádlott aludt egy szobában ... II. r. vádlottal.

A másik két szobát a II. r. vádlott gyermekei használták úgy, hogy az egyikben kiskorú ..., a másikban kiskorú ... aludt.

... I. r. vádlott gyermekei kiskorú ... és kiskorú ... saját szobával nem rendelkeztek, ők a kövel burkolt előszobában - melyet nappalinak is használtak - aludtak gumimatracon. Ez a helyiség önálló fűtőtesttel nem rendelkezett, a szobában lévő fűtőtestektől kapott csak meleget.

Mivel a hálószobák ajtaját éjszakára bezárták, így az előszobában éjszakára fűtés télen nem volt. A gyerekek ágyneműt nem kaptak, csak egy vékony takaróval takaróztak. Az I. r. vádlott hazaérkezve látta azt, hogy a gyermekei a fűtetlen előszobában, gumimatracon alszanak, melyeket napközben a WC-be állítottak be, ellenvetést azonban nem tett, azt eltűrte.

... II. r. és ... III. r. vádlottak nem engedték meg kiskorú ...nak és kiskorú ...nak, hogy a fürdőszobát, illetőleg, hogy a WC-t használják. Azok ajtóit egy kulccsal bezárták, mely kulcsot a II. r. vádlott tartotta magánál. Ezért kiskorú ... és kiskorú ... az előszobában egy műanyag kádban mosakodtak, a WC helyett pedig kint egy vödörben kellett a dolgukat végezni.

... II. r. vádlott saját gyerekeinek nem kellett házi munkát végeznie, ... II. r. és ... III. r. vádlott minden házimunkát kiskorú ...kal és kiskorú ...val végeztettek el. Kiskorú ... vágta fel a fát a tüzeléshez, kiskorú ... hordta be a fát a házba. A kertet is teljes egészében nekik kellett művelniük, ezért nyáron, kora hajnalban kellett felkelniük, a kertben locsolni, kapálni, gyomlálni kellett még a tűző napon is, a házba csak este mehettek be. Amennyiben ennek a feladatnak nem tettek volna eleget, akkor ... III. r. vádlott bántalmazta volna őket.

... II. r. vádlott gyermeke, kiskorú ... Nagykállóban tanult, ezért az autóbushoz 5 órákor kellett elindulnia. ... II. r. vádlott arra kényszerítette kiskorú ...ot, hogy minden nap reggel 5 órákor kísérsje el az autóbushoz kiskorú ...t és vigye a táskáját. ... II. r. vádlott kiskorú ...t és kiskorú ...ot úgy küldte iskolába, hogy zsebpénzt nem adott nekik, többnyire csak két darab csupasz kenyérszeletet

kaptak reggelire. Az is meg volt tiltva, hogy a hűtőből ételt vegyenek ki, gyakran éhesen feküdtek le aludni. Kiskorú ... az éhezés hatására többször rosszul is lett, a közeli bolt dolgozói adtak neki enni.

Kiskorú ... és kiskorú ... a családi étkezések során az asztalhoz kizárólag a II. és III. r. vádlott engedélyével ülhetek le, ezért gyakran az ételüket - mely többször csak csupasz kenyér és főtt krumpli volt - állva, az előszobában kellett elfogyasztaniuk. Gyakran előfordult, hogy naponta csak egyszer kaptak enni ... II. r. vádlottól.

Ha a kiskorú ... és kiskorú ... nem végezték el a II. és III. r. vádlottak által kiadott házimunkát, akkor a II. és III. r. vádlottak rendszeresen, durván bántalmazták őket, ... III. r. vádlott ököllel is megütötte és meg is rugdosta őket.

A fentiekből kiderül, hogy kiskorú ... és kiskorú ... életét alapvetően a II. és III. r. vádlottaktól való fenyegetettség érzése határozta meg, akik kirívóan megalázó, esetenként embertelen körülményeket kényszerítettek rájuk, sanyargatták őket. A sértetteknek nem volt lehetőségük ebből a helyzetből kitörni érdekérvényesítő képességük hiányában, és a többszörösen is kifogásolható életkörülmények ellenére kénytelenek voltak a II. és III. r. vádlottak fennhatósága alatt maradni és végezni a számukra kiadott munkát.

A kifejtettekből következően ... III. r. vádlott bűnösségét az ítéltábla 2 rendbeli tizenharmadik életévét be nem töltött személy sérelmére, a sértett sanyargatásával elkövetett kényszermunka büntetében (Btk. 193. § (1) bekezdés és (2) bekezdés a) és c) pontja) is megállapítja.

A büntetés kiszabása során irányadó körülményeket a másodfokon eljáró bíróság körülményeként számba vette. Helytállóan döntött akkor, amikor enyhítő körülményként a büntetlen előélet helyett a fiatal felnőtt korát értékelte ... III. r. vádlottnak.

Ugyanakkor súlyosító körülmény a kettőnél több bűncselekmény halmazata a III. r. vádlottnál.

A bűnhalmazatnak a büntetési tételkeret felső határát emelő hatása van (Btk. 81. § (3) bekezdése), ezért súlyosító körülményként nem értékelhető (kétszeres értékelés tilalma). Az előbbiekre a Kúria 56. BK véleménye III/6. pontja alatt mutatott rá.

A Btk. 79 §-ában rögzített büntetési célok elérése érdekében, tekintettel a Btk. 80. §-ában meghatározott bünteteskiszabási elvekre is, helyesen foglalt állást abban a bíróság, hogy a III. r. vádlottal szemben végrehajtandó szabadságvesztés büntetés és közügyektől eltiltás mellékbüntetés kiszabása indokolt.

A büntetés kiszabása során az ítéltábla figyelemmel volt a fentiekben túlmenően a belső arányosság elvére, illetőleg az egyéniesítés követelményére is, így a III. r. vádlottal szemben kiszabott szabadságvesztés büntetés súlyosítására nem látott alapot.

Külön szükséges kiemelni a Btk. 17. § (2) bekezdését is, hiszen a III. r. vádlott időszakosan betegségi szintet is elérő személyiségzavara miatt kismértékben volt korlátozva a cselekménye következményeinek felismerésében, és a felismerésnek megfelelő magatartás tanúsításában.

A Btk. 17. § (2) bekezdése értelmében a büntetés korlátlanul enyhíthető, ha az elmeműködés kóros állapota az elkövetőt korlátozza a bűncselekmény következményeinek a felismerésében, vagy abban, hogy e felismerésnek megfelelően cselekedjen.

Ehhez kapcsolódóan a Btk. 82. § (5) bekezdése szerint, ha e törvény korlátlan enyhítést enged, bármely büntetési nem legkisebb mértéke is kiszabható.

Az ügyészség által bejelentett fellebbezés a 2 rb. kiskorú veszélyeztetésének büntette miatt emelt vád alóli felmentés okán, bűnösség megállapítása végett 2 rb. kényszermunka büntetében (Btk. 193. § (1) bekezdés, (2) bekezdés a) és c) pontja) is eredményes, míg a súlyosítás végett bejelentett fellebbezés eredményre nem vezethetett.

A Debreceni Ítéltábla a másodfokú bíróság ítéletét a Be. 624. § (1) bekezdése alapján a III. r. vádlottat érintően a rendelkező részben foglaltaknak megfelelően megváltoztatta, míg egyebekben helybenhagyta a Be. 623. § (1) bekezdése értelmében.

A bűnügyi költség viselésére vonatkozó rendelkezés a harmadfokú eljárásban a Be. 574. § (1) bekezdésén alapul.

A Be. 617. §-ából következő 604. § (3) bekezdésének c) pontja felhívásával a 184. § (2) bekezdésének e) pontja megjelölésével az ítéltábla a III. r. vádlott személyazonosító igazolványának számát feltüntette.

A másodfokú bíróság ítéletének egyéb rendelkezései is törvényesek és helyesek a III. r. vádlott vonatkozásában.

Debrecen, 2019. június 20.

Dr. Balla Lajos sk. a tanács elnöke, Dr. Nagy Éva sk. előadó bíró,
Szabóné dr. Szentmiklóssy Eleonóra sk. bíró

Záradék: A Nyíregyházi Törvényszék 1.Bf.694/2018/7. számú ítéletének a fellebbezéssel érintett ... III. r. vádlottra vonatkozó része az ítéltábla jelen határozatával jogerőre emelkedett.

Debrecen, 2019. június 20.

. Balla Lajos sk.
a tanács elnöke